

Minden eddigi társadalom története osztályharcok története. Világ proletárjai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

„Az iparilag fejlettebb országok a jövőben fejlettebbnek saját jövője képét mutatja.” (Marx)

No. 57. szám. Vol. V. évfolyam.

New York, 1907 november 1.

Egyes szám ára 2 cent.

A válság.

BANKBUKÁSOK ÉS ÜZEMBESZÜNTETÉSEK. PITTSBURG, NEVADA ÉS CANADA IS ÉRINTVE. A MUNKÁSOSZTÁLY ÉS A VÁLSÁG.

A trustok és a kincstár beavatkozása.

A lavina tehát megindult. Azok a jelek, melyek egy elkerülhetetlen gazdasági válság mellett szólnak, nem csaltak s a lapogó betegség, melynek egyes tüneteit előzőleg már évek óta találkoztunk, most teljes erővel tört ki.

A tömeges üzembeszüntetések, munkás elbocsátások, melyekről hetek óta hírt adunk, bizonyára nem véletlen jelenségek s főleg nem oly jelenségek, melyek a gazdasági válságnak a kapitalisták magánygyűlék való fellegőjét megengedhetné.

Akik ugyanis azt hiszik, hogy az elmúlt hét gazdasági rázkódásai s az azokat nyomoló követő kavargás csak átmeneti vihar, mely néhány megbukott és fizetéképtelenné vált avagy a fizetéseket ideiglenesen beszüntetett bank által előidézett pánik eredménye, melyet John D. Rockefeller és Morgan oly alaposan elűntettek az ő viharágyuikkal, hogy hatásai New Yorkon túl nem is fognak terjedni, azok hamarosan másképp fognak vélekedni, ha elővársárral az amerikai és nemcsak az egyesült államokbeli, hanem a kanadai pénzpiacokról érkezett híreket. Ezek a hírek a legjobb hitelű vállalatok és cégek csődjéről, egész városok gazdasági életének megbénulásáról beszélnek. Így a pittsburgi „Security Investment Co.”, mely a Westinghouse, cég gazdasági érdekeinek védelmére alakult, erősen inog és vele a világhírű Westinghouse vállalatok; a „Westinghouse Electric & Manufacturing Co.” a „Westinghouse Machine Co.” és a „Nermet Lamp Co.” Ezek az állapotok Pittsburgban óriási riadalmat okoztak, olyannyira, hogy az értéktőzsdét egy napra kénytelenek voltak bezárni. A Westinghouse cég állapotán kívül nagyban hozzájárult a pittsburgi pánikhoz az Iron City Trust Co. csődje is.

Hasonló állapotok uralkodnak Nevada államában is, hol a State Bank & Trust Company, melynek Carsonban van a főszékhelye, míg főközpontja Goldfieldben, Tonopahban, Manhattanben és Blaiben rendelkezik, beszüntette fizetését. Kétségtelenül összefüggnek a válsággal azok a nagymérvű munkás elbocsátások, melyeket e hónap végére a kanadai pacific vasúttársaság tervez, melyeknek részleges bezárásával kapcsolatban, 2000 munkást fog a társaság állítólag azonnal, 500-at később elbocsátani, a megmaradó 2500-at pedig csak fél munkaidőtől fog dolgoztatni.

A helyzet tehát korántsem oly veszélytelen, a minőnek nagy igyekezettel fel szeretnék tüntetni s a hullámok meg egyáltalán nem simulnak el. Az állam által nyújtott segítség és a trustok részéről jött támogatás bármily meghatározó barátságát árulja el a koncentrált tökének s az ez ellen állandóan mennydörgő államhatáron nem fogja a válságot megszüntetni, mert nem érinti a válság okait.

A válságokat pedig a termelési mód okozza, melynek legkialtóbb ismertető jele, lényeges tulajdonsága a rendszertelenség. A termelés ezen módjánál a termelő nem számol a fogyasztó közönség kívánalmaival, hanem a saját érdekével. A termelőnek épp oly kevésbé van képe a fogyasztás mérvéről, mint azon fedeztetni mennyiségéről, a melyre egyáltalán számíthat s így nem ismeri a termelés határait. A termelés magát a gépiaratlanul kiterjesztheti, minnek következtében az áru tömeges termelése gyorsabban halad előre, semmint az pénzhez tehető volna. Az ilyenképp előidézett túltermelés vezet a válsághoz.

ezen tulajdonságánál fogva azon szocializtikus törekvésben, mely arra irányul, hogy egy válságoktól mentes társadalmat létesítsünk, a válság hatalmas fegyvertársunk.

S az a tény, hogy minden egyes válság közelebb hoz bennünket a szociális társadalomhoz, kibékíthet bennünket az általa okozott nyomorral és szenvedéssel, melyet nekünk munkásoknak csak úgy van módunkban enyhíteni, hogy siettetjük ezt az elkerülhetetlen folyamatot s erősítjük azon tényezőket, melyek a szociális társadalomért folyó harc számára a legelőnyösebb fegyvereket készítik elő s ezek a munkásajtó, a munkáspárt és a munkás-szervezet.

A TÖKE MANŐVERJE!

A városi trust profitésége folytán bekövetkezett bukás magával ragadta a legnagyobb pénzügyi vállalatokat is! Ennek következtében a nagyobb gyárak a pénzügyi intézetekben elhelyezett pénzüket elvesztése folytán kénytelenek voltak a munkát szintén beszüntetni, munkásaikat elbocsátani.

Ez a töké manőverje! Látszólag minket, munkásokat csak annyiban érdekel ez az ügy, a mennyiben sétálnunk kell és azt hisszük, hogy az ügy többi részéhez semmi közünk. Mit érdekel minket az, ha egy pár műhelyes, egy pár milliót veszít?

Igen! az, ha egy pár milliót egy pár milliót veszít kártyán, minket legfeljebb annyiban érdekel, hogy ezekért az elhárított milliókért mi izzadtunk véres verejtéket! De másképp áll a dolog a jelenlegi veszteségnél! Itt nem a milliót, hanem a milliókat manőverje folytán van szó a munkások kieséséről! Léven ez a mi ügyünk és kizárólagosan a mi ügyünk, nem térhetünk felette napirendre, ha nem foglalkozunk kell vele! Nézzük csak végig az eseményeket!

Egy nagy gyár milliókat veszített, hogy a milliók gyorsabban emelkedjenek, felemelték az általuk termelt áru árát! Ez a fogyasztás csökkentését vonta maga után. A kész áru felhalmozódott, kevesebb munkára, kevesebb munkásra lett szüksége. A kevesebb termelés a munkások elbocsátása, a részvények értékesítését vonta maga után. A részvényesek bizva abban, hogy az áru ára előbb-utóbb szükség lesz, nem szállították le az áru árát, hanem, hogy az esetleges fizetéképtelenségtől megmentsék gyárát, több részvényt bocsátottak ki, hogy egyúttal a fogyasztás révén vezetett hasznót ez uton behozzák. A manőver nem sikerült, a gyár megbukott, magával rántva a legnagyobb pénzügyi intézeteket, melyek a manőver folytatásához szükséges pénzt előlegezték.

menne. A szervezett milliók ezen manőverje ismétlődni fog mindaddig, míg a szervezett munkások ezt birkatürelmessel elvégzik. Minden ilyen manővernek egyik oldalán a munkabérek leszállítása, másik oldalán a házbér és élelmiszerek megdrágulása a következmény. Gondolkodjunk ezen munkástársak! Valamivel magasabbra kell, hogy álljunk az állatnál! Azt, ha este kifogják, a jászolhoz kötik, nem lévén tudatában erejének, megelégszik az élebe rakott egy vagy két marok szénával. Mi emberek vagyunk! Igényeink vannak! Mi hozzuk létre az életfenntartáshoz szükséges minden eszközt! A mi akaratunktól függ a töké manőverjének gátat vetni!

Szervezedjünk, hogy egyesülve erővel vehessük fel a harcot legnagyobb ellenségünkkel, a tőkével. **Adler Lajos.**

ST. JOHN A VAD ALÓL FELMENTVE.

Goldfieldből (Nevada) érkező hírek szerint a St. John és hét társa ellen, valamennyien az I. W. W. tagjai — gyilkosságra való összeesküvés miatt emelt vádat ejtettek. Az indoklásban az ügyészség kijelenti, hogy az államnak nincs rá kilátása, hogy az ügyben ítélet hozathassék, tekintve, hogy semmiféle bizonyíték nincs. St. John emellett fogva mi hamar át fogja venni a segédítőkari és szervezői állást, melyre az I. W. W. legutolsó konvencióján megválasztott.

Az I. W. W. most már arra fog törekedni, hogy a Prestin és Smith elleni ügyet, melyben az osztálybíróság hallatlan erőszakoskodással fegyházba küldte a vádlottakat, felújítsa és igazságot követeljen.

A HÁGAI BÉKE KOMÉDIA

körülbelül \$3,000,000, mond három millió dollárba került!

Igaz, 3,000,000 dollár szép kis pénz, de ha azt a német célt tekintjük, a melyet ok követnek és ennek a békekonzferenciának már is erőgyűmölését vizsgáljuk, akkor bizony csak egy esőcsepp a tengerbe ez a \$3,000,000 és igazán örülhetünk, hogy oly olcsó áron szereztük azt meg. De egy régi közmondás azt mondja: „olcsó husnak hig a leve”. Noha oly sokat mi sem követelhetünk azért a rongyos \$3,000,000-ért, bizony nagyon elég az is, a mit tettek.

Marokkóban pl. már majdnem helyre állították a rendet és nemcsak a békekészítés ottan. Orszországnak is lassan javul a helyzete és ott is a legjobb kilátás van, hogy a béke bekövetkezik, különösen, ha az atyuskának egy pár milliót kész pumpolnak, hogy az több kózikot tarthasson, több börtönt berendezhessen és a nem kívánatos elemeket lecsendesítse: béke és halál esend lesz akkor...

A német birodalmi gyűlésnek pedig egy pár milliót kell megszavaznia a had-ereget és tengerészetre, hogy elegendő ágyuval szerelhessenek érvényt a békének és úgy a külső, mint különösen a belső ellenséget letörhessék. Az angolnak, ki kell építeni gyarmat politikáját, hogy civilizálja azokat a civilizálatlan indusokat, mert azok máskülönben elkannibálosodnának és szegény hoznának a mai civilizációra. Amerikának a sarga fajt kell megszélesítenie, nehogy azok elfoglalják a Philippin-szigeteket és szegény hozzanak a csillagos nemzetre. Franciaországban pedig a vörös kísértetet kell csirájában elfojtani és a kommunista szellemet kiirtani. Ausztriában azon kell törekedni, hogy a hazátlan bitangok száma csökkenjen, hogy az általános választói jogot eltörölhessék és egy modern államhoz illő szabályokat találjanak, hogy ne legyen joga annak, ki jogtalanul merészt a világra jönni és állami adót nem fizet. És Magyarország feladata csakis az lehet, hogy a nemzeti, tulipános kormány öröklé uralkodjék. Olaszországban ápolni kell a klerikalizmust stb. Azonkívül kell egy nemzetközi hatalom, hogy az ázsiai nép ne veszélyeztesse Európát nyugalmát; és természetesen az összes civilizált államokban a felekezeti népoktatást kell emelni és a vallás-erköles emelése céljából mindenütt ehhez méltó egyesületeket kell alkotni. Az iparfejlesztés céljából meg kell tiltani a szervezkedést, hogy magasabb bérek ne veszélyeztessék valamelyik nemzet iparfejlesztését és kereskedelmét; s hogy ez megtörténhessék meg kell kérészeretni a rendőrséget és több jogokkal felruházni azt és minden „törvénytelen” eljárás ellen szigorú szabályokat kell alkalmazni.

Es ime, az ajtó előtt áll avilág béke!... **Eltársak! Munkások! Terjesszék a „Népakarat”-ot!**

Egyről-másról.

A MUNKÁSOSZTÁLY HELYZETE AZ „ÁLTALÁNOS” JÖLÉTBEN.

„Olcsó” hotel-lakások New Yorkban. — Mr. John D. Rockefeller szuperintendensét keres.

A ki attól fél, hogy New Yorkban nem lehet kvártélyt kapni, az nincsen jól értesülve. Lehet. Ez ok miatt szükségtelen busolni. Egy itteni vendéglős, Mr. Edward N. Bond, az aggodó emberiség megnyugtására csak e napokban jelentette ki ismét, hogy a hotel-üzlet ép úgy proszperál, mint minden egyéb ebben az orszáiban. És Mr. Bond jó üzletember, így hát tudja, hogy miről beszél. Azt mondja, hogy a hotelek tulajdonosai a mellett, hogy pénzt „csinálnak”, vendégeik számára is megtakarítanak sok pénzt olyanformán, hogy olcsóbban adnak nekik állandó kvártélyt, mint a mennyibe a kik egy lakható ház bérlete vagy megvétele kerülne. Mr. Bond biztosítja a lakást keresőket, hogy pl. az új Plaza Hotelben évi harmincezer dollár bérért már tűrhető lakást lehet kapni s a mellett, a mi szintén sokat ér, nem kell hallgatódzó cselédekkel és szolgálkával egy szobában lenni s ezek miatt örökké bosszankodni. Persze, ezért az olcsó pénzért a kvártélyon kívül még kószot is kívánni a szegény vendéglőtől sok lenne. Nem is teszi azt senki. De nem is érdemes; mert egy kis ráfizetéssel ennivalót is adnak Mr. Bond és vendéglős-társai. Így például azt mondják — de már nem Mr. Bond, — hogy ötszáz dollárért már megehető vacsorát adnak — azaz „ebédet” mert ki a patvar vacsorázik este 6 órakor. Olyan korán. Olyan ebédet adnak ezért a néhány dollárért, melyet enni is, inni is lehet — főleg inni. Azok a szegény unatkozó emberek, kik jobb hely hiánya miatt a Fifth avenuen kénytelenek meghuzódni, be is látták hamar a Mr. Bond argumentációjának alapos voltát, egyre-másra csukják be komor kőházaik ajtóit s Bond ur tanácsa szerint sietve kölföznék át az új Plaza Hotelbe, meg-mellett mások befoglalhatnák a nekik tényleg olcsó és minden ember rafinációjával felszerelt, ki- és felcíomázott „apartment”-eket. De azoknak sem szükséges a sors mostohaága miatt kétségbe esni, a kik esetleg későn jönnek s e miatt kirekednek a Plaza Hotelből; mert egyre-másra épülnek New Yorkban az ilyen földi menyországok — hotelek s jut lakás mindenkinek; a ki azonban türelmetlen, az elmelet lakni a Hotel Gothambe, mely négy millió dollárba került; a St. Regis Hotelbe, mely öt millió; a Belmont, Knickerbocker vagy Astor Hotelbe, melyek egyenkint hét millió dollár értéket képviselnek a berendezésen kívül, a mi végre csak szintén ér valamit. És a ki már mindennemen kiszorult, az még mindig nem lesz kénytelen vissza menni a Fifth avenuera a saját házikójába; mert ott van még a Hotel Waldorf-Astoria, mely tizenkét millióba került, mint a Hotel Plaza. A ki azonban olyan szerencsétlen, hogy ide is későn jön — no, az ilyen embernek Mr. Bond már valóban nem tud tanácsot adni; mert a többi hoteleket már nem merné jó lelkiismerettel ajánlani olyan tisztességes embereknek, kik a Fifth avenueről jönnek. És még az olyan sopánkodók némelyik ember, hogy nincs jó világ! Határozottan van; csak hogy nem mindenki számára.

csömörtől rosszkedvű „boss” társaságában. A ki azt hiszi, hogy jobban meg tudna egyezni Mr. Rockefellerrel, mint a hogy Mr. Jones tudott, a kinek pedig szintén szüksége volt a „job”-ra s ragaszkodott is hozzá mindaddig, míg csak menekülni nem volt kénytelen, — az jelentkezhetik; de ha Rockefeller meg találna tisztelni a Mr. Jones volt „szuperintendens”-i job-jával, köölaj-részvényeket ne vegyen tőle; mert még milliómossá találna lenni, olyanná, a milyenné Timayenis lett!

Azt mondják a politikusok s az ezeknek szolgálatában álló polgári lapok, hogy az ország proszperitása, jóléte még soha sem volt oly nagy, mint most, s hogy e jólét az Egyesült Államok függetlenségének 130 esztendeje alatt még egyszer sem volt oly általános, mint Roosevelt elnök második adminisztrációjának ideje alatt, azaz jelenleg. Ha e jó urak az országokban többi társait értik csupán, kik tenyérükben tartják a gazdasági élet minden tényezőjét: bankot, gyárat, vasutat, farmot stb., szóval kik e földnek abszolút urai, egy a politikusoknak s az ő érdekeiket szolgáló újságoknak igazuk van. Hogy azonban mennyi igaz abból, hogy ez a nagy jólét általános, azt ki-k megítélheti maga minden segítség nélkül. Valóban nem lehet komolyan szó általános jólétről akkor, mikor a dolgozó nép millióinak bére alig emelkedett, ha ugyan emelkedett egyáltalán; de ezzel szemben minden olyan szükséglet cikknek az ára, melyre a bérért dolgozni kénytelen embernek nélkülözhetetlen szüksége van, ugrásokban meg feljebb és feljebb majdnem minden nap. Nem luxus-cikkekről van itt szó, hanem kenyérről, húsról, ruháról, lakásról stb. No, de jól van; erről majd beszélünk talán máskor. A nagy proszperitás Morgan-Carnegie-ék számára tényleg meg van; annak létezését nem tagadja senki. Az ő tulajdonukat képező acél-trust, mely tulajvalóleg a világ legnagyobb ipari vállalatát, melybe az ő és társai pénzéből egy billiónál, azaz ezer millió dollárnál nagyobb összeg van befektetve, éjjel-nappal dolgoztat; s ha tudjuk azt, hogy a trust azért trust, hogy monopóliuma legyen s ennek következtében önkényűleg, a szükséglet és kereslet gazdasági törvényeinek mellőzésével, határozhasa meg termelt cikkeinek árát, azon az alapon, hogy: „Ha drága, ne vedd”, akkor ne fájjon a szíve senkinek a miatti bánatában, hogy Morgan és Carnegie urak nem proszperálnak. Nincs is erről szó, hanem arról, hogy a munkásoknak százezernyi tömegei, kik Morganék és más trust-magnások számára e jólétet megteremtik, miképp boldogulnak; főleg pedig, hogy történik-e valamit az ő egyedüli vagyonuk, munkacerejük, azaz testi épességük védelmére? Az első kérdésre az a felelet, hogy az ő általános keresetük naponként talán \$1.50, vagy talán még ennyi sem. A második kérdésre — s ez a fontosabbik, sőt minden kérdések között a legfontosabb — megfelel az „American Institute of Social Service” statisztikája, mely szerint ennek az országnak gyárjai, műhelyei s a munkának egyéb nevű helyei évenként 536,165 dolgozó embert ölnek vagy csonkítanak meg, azaz egynél többet az esztendő minden percében! És ezekben a retentető számokban az a legnagyobb többlet, hogy azok csupán csak öt nagy iparnak áldozatait össze-szítik, és pedig: a vasuti közlekedésnek, a bányászatkának, az építésnek, a gyártásnak és a földművelésnek! Mennyi az áldozatok száma a többi iparágakban s az ország gazdasági tevékenységének minden terén együttvéve? Ki tudja? „Kivánatos” polgártársaink az ilyen dologról nem csinálnak statisztikát. Hogy az ilyen statisztikának végszámai nagyok lennének, azt abból is lehet gyanítani, hogy pl. a Chicago „Bridge and Structural Iron Workers’ Union” 1538 tagja közül a múlt évben 147 ember vesztette életét vagy lett munkaképtelenné szakmunkájának végzése közben. Ezek közül 34 meghalt, 13 teljesen, 100 pedig részben lett munkaképtelenné. A kormány „Interstate Commerce Commission”-je 1904-ben 84,155 munkás súlyos megcsontítását, vagy többé-kevésbé súlyos sérülését és 10,046 munkás megölését jelentette. Azon államok közül, melyek bányászattal foglalkoznak, csak 15

NEPAKARAT
szocialista munkáslap.

A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.

Kiadja

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
516 East 6th Street, New York, N. Y.

Megjelen minden kedden és pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	\$2.00
Fél évre	1.00
Negyed évre	0.50
Európába	12 korona.

Egyes szám ára 2 cent.

A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.

Szerkesztővel értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig

NEPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America

516 East 6th Street, New York, N. Y.

ARNOLD GONDA NATIONAL SECRETARY.

A. WALDMAN NATIONAL TREASURER.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.

SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York Friday, November 1, 1907

TARLOZÁS.

DÁVID, A JÓL ÉRTESET.

Sikerült-e az október tizediki tüntetés Budapestén, vagy sem? Ez a gondolat, kell, hogy bántson mindenkit, a ki értesülését az itteni polgári lapokból meríti. Dávid, a ki még legutóbb segített nekünk osztályharcolni, most egyének napsgaraival a magyarországi koalíciós kormány közeledő északját aranyozza be. Érdemes a jól értesült újság híreit szembeállítani egymással, hadd pompázzanak egymás mellett a rosszakaratból eredő és butaságnak tartogatott híradások, melyeket ha multkor, a legheitebb forrásból eredő híreinkkel hasonlít össze az olvasó, képet kaphat a hazafiáspolgári hírszolgálat erkölcsi állapotáról.

Egy és ugyanazon szám különböző helyein ugyanis a következő ellentmondó hírekkel találkozunk.

I.

A mikor a szocialista uraságok vezetői ebben a hitben ringattak magukat, hogy október 10-én a fővárosban általános munkaszünet lesz és minden gépezet megáll, egy kis csalódnak vetették meg az alapját. Azóta minden kétséget kizárólag megtanulta, hogy nemcsak az országban, de még a nagyobb városokban sem képes általános munkaszünetet rendezni, pláne akkor, ha ezt politikai okokból akarja tenni. Föltétlenül konstataálni lehet, hogy a szocialisták terve nagyjából sem sikerült, mert október 10-én Budapesten majdnem olyan volt, mint máskor szokott lenni.

II.

A szocialisták sikere a nagy tömegek mozgósításán kívül egyedül abban állt, hogy a kávéházak, cukrászdák zárva voltak s hogy a vendéglők egy része nem állt a közönség rendelkezésére. Meg hogy nem jelentek meg a lapok.

A szocialisták terve tudvalevőleg a „tömegek mozgósítása” volt, a mi Dávid szerint is sikerült tehát. De még egyéb is azonosított: kávéházak és vendéglők nem állottak a közönség rendelkezésére. No meg, hogy nem jelentek meg a lapok. Hisz ez oly jelentéktelen dolog egy magántulajdonban levő lap szerkesztőjének, hogy ha egy napon ez a kitűnő jövedelmi forrás pang, az majdnem olyan állapot, mint máskor szokott lenni. Kiváncsiak vagyunk, ily félválról vem-e Dávid, a lapszerkesztő akkor is a lap meg nem jelenését, hogy ha pl. a new yorki öntudatos munkásság valamilyen okból való demonstratív munkaszünete miatt az ő becses papirosa nem jelennek meg? Bezzeg, hogy felvonultatná az általa még nem régen utalt és megvetett „scab”-eket. Most persze magasztalja azokat, a kik Budapesten nem vettek részt az öntudatos munkások tüntetésében és örömmel jelenti, hogy olyan helyek is voltak, a hol dolgoztak.

I.

Egy szóval a budapesti általános munkaszünet nem sikerült s a fővárosi élet a szocialisták diadalát nem hirdette.

II.

A nagy munkástábor vezetői, a kiknek hatalma, mint ma is bizonyult, egyesek könyvnyelvűségében, fanatizmusában, terrorizmusában vagy józanabb belátásában áll, hogy a kellemtelenségek kikérülése végett inkább „az okosabb enged” nézetet vallja, hogy erejükét fiktivithassák, kiforgatják az egész várost valószínűleg...

Szóval elvtársaink tüntetése annyira nem sikerült, hogy az egész várost kiforgatták valószínűleg. That's all.

Dávid uszít.

Kunfi Zsigmond elvtársunk a „Népakarat” olvasói jól ismerik, lapunkban is megjelent kiváló írásai révén.

Kunfi Zsigmond elvtárs el merete követni azt a bünt, hogy az osztályuralom dühöngése közepette is volt bátorsága eszméink érdekében sikra szállani. Természetes, hogy az agrárfeudalizmus csatlósai tajtékot turva rontanak neki.

Az uszítók élén áll az az ocsmány prostituált, melyet röviden „Pesti Hirlap”-nak szoktak nevezni.

Ennek a jeles vállalatnak az amerikai exporturájává csapott fel Dávid, a mikor annak alábbi híret átvette:

A temesvári szocialisták okt. 6-án népgyűlést tartottak, a melyen dr. Kunfi Zsigmond állami főreáliskola tanár mondott beszédet. Többek közt azt hangzott, hogy Bánffy és Percel nem jártak el oly igaztalanul a munkásság szervezeteivel szemben, mint a nemzeti demokrata kormány. A magyar törvényhozás hat század alatt csupán a királyok kényszerítésére alkotott demokrata törvényeket. Most hogy a király a magyar hadsereget és vezényszót követelő osztályokkal egymaga meg nem bírkozhatott, hát beledobta a harcba a népjogok kiterjesztésének ígértét és ezzel a jogfosztottakat saját elnyomók és egytuttal saját ellenségei ellen irányította. Éles hangon bírálta a kormány népoktatási politikáját, mely csak a vagyonsok érdekét szolgálja. Mindenesetre igen türelmes lehet a koalíciós kormány ha egy állami főreáliskolai tanár így mer beszélni.

Nem fűzünk ehhez az uszításhoz magyarázatot. Csak konstataljuk, hogy ha akad állami főreáliskolai tanár, aki így mer beszélni, s az osztályállammal szembe mer szállani, s a kinek az igazmondás többet ér, mint a miniszter uni elismerése, szóval, a ki bátran szolgálja a haladás érdekeit, annak az édes hazában csak üldözöttség jut ki s ezt a szabad Amerikában megjelenő magyar polgári lap helyesli. Gyalázat!

Egyről-másról.

(Folytatás az első oldalról.)

tartja nyilván egy a hogy a szerencsétlenség és szerencsétlenül járt bányamunkások számát, s ezen nyilvántartás szerint ezen 15 állam bányáiban 1904-ben 1905 bányamunkások öleletét meg s 4081 szenvedett kisebb-nagyobb sérülést. New Yorkban naponként 10 ember, vagyis 3654 évenként, hal meg megakadályozható balesetek és szerencsétlenségek következtében. Nagy gyárvárosokban, mint a milynek New York és Chicago, 30-50.000 embert dobhatnak ki évenként a gyárakból, a mindenki szerető, civilizált társadalom kebelére — az utcára; mert a gyárban megcsontítottak miatt többé semmiféle gazdasági értékkel nem bírnak. New York túlműtött East Side-jának csak egyetlen „Emergency Hospital”-jében, kisegítő kórházában, 1400 megsérült vagy megcsontított ember jelentésként hetenként első segélyért. Illinois államban 1905-ben 904 munkást öltek meg a gözvasutak, 29-et a közúti- és magas-vasutak és 199 vesztette életét a bányákban. Ha például a Phillipini szigeteken, Cuba, Portorico vagy más volt ellenséges ország csatáterein néhány száz katona elesett volna, milyen megható jeleneteknek létek volna tanúi jó polgártársaink itthon! Az érző és résztvevő szívek tulszaptak volna minden korlát és határon.

Pedig ne felejtse el senki, hogy a mindnyájunkat egyformán, részrehajlatlanul szerető dicső anyának, az imádot hazának ellenségeivel szemben, azokon a csatátereken ugyancsak a munkásnépek, a munkásszótálynak fiatal államai; mert azok a katonák is csak proletárok a proletárok közül. Proletárok voltak s azokká lesznek ismét. Miért nem törődik tehát a tarka kutya sem ezekkel az emberekkel akkor, mikor Mr. Morgan és Mr. Carnegie számára gyarapítják azt az úgynevezett nemzeti vagyont az acél-trust, vagy akármelyik másik trust gyáraiban és bányáiban? Weltner.

(Folytatjuk.)

A DÉLSZLÁV SZOCIALISTA SZERVEZET HATÁROZATAI.

A délszláv szocialisták szervezete október hó 2-án tartott gyűlésén a következő határozatokat fogadta el:

a) A S. L. P. küldöttének javaslatához: A délszláv szocialisták új szervezete továbbra is fennmarad és legjobb tehetségével azon fog törekedni, hogy Amerika délszláv munkásait megszervezze, mert ez szükségserűvé válik.

b) Számos tapasztalatok s úgy a S. L. P. mint a S. P. működésének és taktikájának megfigyelése után, belátta a szervezet, hogy a szocialista munkáspárt az egyetlen politikai szervezet Amerikában, mely a modern szocializmusért küzd s arra törekszik, hogy a munkás-

osztályt a bekövetkezendő forradalomra szervezze.

c) A délszláv szocialisták szervezete a S. L. P. legközelebbi nemzeti konvencióján, mely az 1908. évben fog megtartani, állásfoglalását elő fogja terjeszteni, hogy a S. L. P.-vel való egyesülését előidézhesse.

d) Azon kívánságunknak, hogy a szocialista munkáspárttal egyesüljünk, oka az, hogy a délszláv szocialisták szervezete meg van róla győződve, hogy csak a S. L. P.-vel való szövetezéssel lehetséges elősegíteni a tőkés rendszer megszüntetését és a szocialista köztársaság megteremtését.

Vallásosság és szabadgondolkodás.

(Folytatás és vége.)

Az elsőről az imént szóltam. A hit ma csupán csak az elmeorvosok tanulmánytárgyát fogja képezni, mint a szellemi örökösöje. Ezzel tehát nem is foglalkozunk részesebben, ellenben irányítsuk figyelmünket a vallásosság szervezeteire: a felekezetre és egyházakra. Ezek ugyanis azon jeles intézmények, melyekben a hitvallás intézményileg jut kifejezésre. A felekezetek teljesen indokolatlan kategóriák, az embereknek minden alap nélkül való beskatulyázása, a szerint, hogy mit hisznek. Ennek alig van több jogosultsága, mint ha az emberek az emésztésük egyformasága alapján társulnának vagy a hajuk színe szerint az utjaik hosszúsága vagy más hasonló alapon való megkülönböztetése az embereknek. A társulások az a merőben haszontalan formája az erők szétforgácsolására vezet, azokat fontosabb céloktól elvonja és a fejlődésben való stagnálást idézi elő. Minden felekezet embriója az egyháznak, az egyház pedig mindig reakció valamely más uralkodó társadalmi és politikai, nevezetesen pedig egyházpolitikai felfogással szemben. Így a zsidó egyháznak uralkodó deszpotiával szemben a katolikus egyház, mint mérsékelt monarchia, ezzel szemben a protestantizmus mint demokratikus köztársaság jelentkezik, a szerint, a mint ezen különböző elnevezési alakok szorított nyáj nagyobb vagy kisebb mértékben függ pástoriának vezetésétől, vagy hogy a hivatalos stílusnak éljek: több vagy kevesebb tért enged a lelkiismereti szabadságnak. A mi e kifejezést közelebről illeti, úgy vélem, hogy ez a gondolkodás szabadságát akarja jelenteni, de inkább a cselekvés szabadságát illeti, már csak azért is, mert a gondolkodás szabadságában nem lehet — én legalább nem tudok, — fokozatokat megállapítani. Vagy szabadgondolkodó valaki, vagy sem. Tertium non datur. A cselekvés azonban a hatalom által, tehát az egyház hatalom és ennek rendszerinti fegyvertársa tagjainak jogait összehasonlítjuk. Az egyház az államhatalom által korlátozható, a miről meggyőződhetünk, ha a különböző felekezetek hatalom és államhatalom kapcsolatát egyéb-ként vizsgálva, látjuk, hogy ennek szorosabb vagy lazább volta az állami élet fejlettségének fokától függ. Amíg és a mely mértékben az állam céljaira nézve szükséges az egyház mint eszköz; addig és oly mértékben bír az utóbbi jogokkal. Azért a fejlett állam, hogy úgy mondjam, a szabadgondolkodó állam, nem oly állam, melyben a vallás szabadság tökéletes és a melynek főelvi, hogy mindenki mindenféle hitet szabadon gyakorolhat, hanem az, a mely semmiféle vallást nem tűr meg. Ez az ideális vallási politika, nem pedig az, hogy védtelen államtagok rászabadítanak képtelennel képtelenebb vallásos társulatokat az ő dogmáikkal és papjaikkal. Ez azonban belátható időben nem vihető keresztül, mert ez idő szerint még a legtöbb államra nézve felekezeti elvárási, hogy az emberek ne gondolkozzanak szabadon, ne tudjanak, hanem csak higgyenek sok olyan dolgot, a melynek tudata az állami omnipotenciát veszélyeztethetné. Ezt a mesterséges sötét-ségben tartást végzik az egyházak és az ő fekete seregeik — persze megfelelő ellenszolgáltatás mellett. Itt látni a vallások végzetes hatalmát és itt látom beigazolva azon alaptételt, a melyből kiindultam, hogy t. i. a hitvallás kizárja a szabadgondolkodást. Mert az csak nyilvánvaló, hogy ha az államnak nincs szüksége a vallásfelekezetre, akkor nem enged neki oly nagy sietve a saját hatalmával konkuráló hatalmat, ha pedig valami téren szükség van rá, az csak a szellemi tér lehet, itt pedig nem lehet más céljuk, mint hogy oly tanokat hirdessenek, mik az állam érdekét és a saját érdeküket előmozdítják. Minthogy pedig a tanok közt sok olyan van, a melyek valódi okának a köztudatba való átmenetele az államra nézve merőben celszerűtlen volna, egy magasabb hatalom tilalma alá helyezi egy-egy ilyen fajó pontnak az érintését. Minthogy pedig az emberi elme nem képes normális körülmények között bizonyos logikus következtetésektől elzárkózni, oda kell tenni a valódi ok és valódi okokat közé az isteni akaratot, az isteni kinyilatkoztatást s az ebben való hitet.

Főképpen tehát ezen szocializált vallásosság ellen kell küzdeni, ha az emberek egyenként bennirtak, akkor ez összehasonlíthatatlan kevésbé veszélyes, mint ha falkákban azok. Az egyélesen, bárminő érdek megóvására történik is az, mindig óriási erő van, ha pedig a bo nirtságot a fanatizmusig viszik, akkor egy hatalmas társadalmi betegséggé válik a vallásosság, mely rendszerint új egészséges reakció idéz elő, mint éppen napjainkban Franciaországban látjuk, néha meg lassu elmulást, de generálódást, mint Olasz- és főleg Spanyolország példája mutatja.

Az egyház tisztán jogi alakulat. Személyisége az állam részéről kisebb és nagyobb elismerésben részesül, a szerint, a mint tanai az államra nézve kedvezőbbek.

A fejlődés és haladás ugyan időről-időre csökkenti az egyház hatalmát, de általában még most a huszadik században is irtózatossúllyal nehezíti ránk az egyház, az a nagy ólom-sapka, mely a szellemileg gyermekekorát élő emberiség elméjét megbénítja és folytonos remegéssel ügyel arra, hogy öntudatra ne ébredjen, mert ez az ő életébe fog kerülni.

Hogy mily lehetetlen felszavakkal dolgozik az egyház hatalmának fenntartása érdekében, csak arra kell emlékeztetnem, hogy midőn Magyarországon mintegy 10 évvel ezelőtt nagyobb arányokat öltött a vallás szabadságra való törekvés, a reakcionáriusok rémületükben kijelentették, hogy a nép még nem érett arra, hogy a vallás szabadságot rá kiterjesszék. Persze, a korszellel erősebb volt és némi vívmányokat mégis sikerült elérni, többek között a 18 éven felüliek felekezeti-kültségének megengedését. Azért ideálisnak e vívmányok sem mondatók, főleg a gyermekek vallásos nevelését tekintve. Hiba, hogy a gyermekek bizonyos életkorig kötelesek valamely vallás tanai szerint neveltetni. Ennek a kötelezővé tétele sokkal többet árt, mint a mennyit a 18 éven felüliek felekezeti-kültsége használ. Mert 18 éven felül tényleg minden gondolkodó ember felekezeti-kültségre használ. De 18 éven alul az emberi elme fogékonyabb mindenféle tanításokkal szemben s az ifjúkori benyomások később, a mikor az élet egyéb követelményeket is támaszt az emberrel szemben, és nem igen van módjában az ifjúkori benyomások helyes vagy helytelen voltát mérlegelni, nagyon nehéz eltörölni. S ezt az egyház nagyon jól tudja.

Eppen ellenkezőleg kell cselekednünk. Már a gyermekkorban kell a szabad és öntudatos gondolkodást felkeltetni, a minek első követelménye, hogy mindez, a mi a gyermeknevelés mai rendszere mellett korlátozólag hat a gondolkodásra, ki kell küszöbölni. Így első sorban a hitoktatást és istentiszteletet. Előbb bit az etika (erkölcstan) alapfogalmaival igen sikeresen lehet helyettesíteni. Fontos továbbá elterelni annak a mivel sem indokolható eljárásnak, hogy az ember attól az időponttól, a mikor először érintkezik hivatalos testülettel tehát a mikor az iskolába beiktatják, sőt már előbb is, mikor az anyakönyvvezetőnek bejelentik, egész addig az időpontig, a mig ugyanott a halálát be nem jelentik, lépten-nyomon felvilágosítást kell adni hivatalos személyeknek a vallásról. Kinek mi köze ahhoz, hogy mi az én vallásom? Ha az államhatalom a modern államhatalom tényleg oly liberális, hogy — a mint például a magyar törvény mondja — az egyén vallásos meggyőződése, a mennyiben az erkölcsösség és a törvények határai között mozog, annak kárára, de viszont előnyére sem tudható be”, akkor teljesen indifferens rá nézve, hogy az egyén milyen vallású. Mert az állam ugy is csak azt nézi, — legalább azt kell, hogy nézze, hogy az egyén a törvények értelmében cselekszik-e vagy sem? Ha igen, akkor nincs ok, hogy vallása miatt üldözze az egyént, ha pedig a törvények ellen cselekszik, akármilyen vallású az illető — üldöznie kell. E tekintetben első lépésnek tekinthető a felekezeti-kültség, vagyis megengedése annak, hogy valaki egy bevett vagy elismert felekezethez se tartozzék. Ha minden ember felekezeten kívüli lesz, a mint-hogy lesz, az államot természetesen nem fogják érdekelni az egyesek vallási viszonyai. A tényleges viszonyok között leglogikusabb és legigazabb a felekezeti abstinentia: a felekezeti-kültség. Mert a kik valamely felekezethez tartoznak, vagy hiszik annak dogmáit, vagy nem. Ha igen, hát akkor ösztönösen sajnáljuk őket és gyógyításuk érdekében mindent el kell követnünk; a kik nem hisznek és mégis tartoznak valamely felekezethez, azok hazudnak, egy állandó és rettenetesen ártalmas hazugságban élnek, akár tudatosan, akár öntudatlanul.

EGY ADAT AZ „S. P.” LELEKTANÁHOZ.

Olvassuk el a következő nyílt levelet és okuljunk belőle:

Dallas, Tex., okt. 5., 1907.

M. A. Simons, az „International Review” szerkesztőjének

Chicago, Ill.

Tisztelt uram, éppen az imént olvastam el a stuttgarti kongresszusról közölt jelentését. Ez a jelentés valóban érdekes és tanulságos. De meg kell jegyezmem, hogy az ön utalása ama kongresszus legfőbb eseményére, nem válik önnek becsületére, a mennyiben annál az amerikai szocialisták részéről tudatlanságot tételzel fel, vagy ilyet feltételeztem megkísérel. Az ipari szervezeteknek a politikaiakhoz való viszonyát a szocialista mozgalomban értem ez alatt. Alulírott tagja vagyok a „Szocialista Párt”-nak és névem talán nem lesz ismeretlen ön előtt. Rajta voltam, hogy a szocializmus nagy mozgalma megértsem, értesülésemnek min-

den rendelkezésemre álló forrásból való merítése által.

Az ön jelentése ama kongresszusról nem volt az egyetlen, melyet szerencsés voltam olvashatni. És a Unionizmusnak a szocializmus-hoz való viszonyának nagyfontosságú kérdésében az amerikai „Szocialista Párt” kiküldöttje sajnálatomra oly módon járta a bolondját, a mely nyilván rosszhiszemű és okatlan.

Tisztán emlékszem azon érzelmekre, melyek eltöltöttek, midőn az „Industrial Workers of the World” első konvenciójának felhívását s annak aláíróit olvastam. Ama fényes, névsorban, a melyet a történelem még meg fog becsülni, az ön neve is szembetűnik. Örültem neki, mert egy ön által írt könyvecske volt az, mely évekkel ezelőtt az első bepillantást engedte nekem a szocializmusba.

Az ipari szervezet programjában látom azt a valódi folyamatot, mely a szocialis forradalmat szükségképp kifejezésre juttatja. Nem szükséges itt a tényeket a kérdés tekintetében újból felhoznai. Ön ép oly jól ismeri azokat mint én s a gazdasági állapotok minden más tanulmányozója. Mindenki a ki csak a Heslewood és De Leonról szóló jelentéseket olvasta, hacsak bizonyos személyi érzelmek által tulajdonos befolyásolva nincs, — némi képet kap a kérdés értékéről és annak lényegére vonatkozólag s megállapíthatja az indító okokat, melyek ama jelentés szerzőjét vezérelték. Sajnálatom, hogy a S. P.-nak ez összehasonlításnál szenvednie kell. Ha azt hinném, hogy az a nagy tömege a csatasorban álló férfiaknak, kik a S. P.-hoz tartoznak, ugyanazon véleményt táplálják, mint ön, szembeszállván az ipari unionizmussal és ha e tagok az ő fáradozásaikkal a szocialista mozgalom ipari kifejezőjét kisebbiteni törekcsenek, szemmeláthatólag azon szervezet érdekében, melyeket a „Wall Street Journal” a szocializmus elleni legerősebb bástyáknak nevezi, akkor nettószájtva tagsági jegyemet, a S. P.-nek hátat fordítanék.

Gnyosyan kijelenti ön, hogy csak egyedül ezen ügy volt az, melylyel kapcsolatban De Leon részt vett a kongresszuson s hogy beszéde teljesen jelentéktelen volt s az ön további magyarázatai is rosszakaratu, félrevezető tartalommal tűszerezvők. Kérem, hol és hogy szerepelt ön ama nagy konvencióban? sehol sem látom nyomát annak, hogy és mily észrevehető módon hozzájárult volna ama kongresszus érdekeihez. Látom azonban hol tették ezt Heslewood és De Leon. Ha igaz jelentést akar arról közzéadni, a mit De Leon tett és mondott, miért nem idézi akkor beszédének idevágó részeit, miért nem adja vissza a vonatkozó határozati javaslat szövegét, a helyett, hogy ama munkáról, csak mint teljesen jelentéktelenről gnyosyan emlekezett meg? Mi az oka annak, rosszul leplezett ellenségeskedésének, melyet az ipari szervezkedés elvével, mint a szakszervezetek megkülönböztető ellentétével szemben táplál?

Lehet e ennek féltékenykedés az oka a képesség, intellektuális, éles ész és vezető szerepért, mely a szocialista mozgalomban más férfiaknak kijutott? Avagy oly erősen tartja önt a szakszervezet, hogy az ellenségeskedés okának megállapításánál akaratlanul is egy anyagi összeköttetés gondolata kell, hogy feltámadjon az emberben? Az a világprobléma, melyet a szocialisták tanítása és szervezése utján megoldani igyekeznek, sokkal komolyabb, hogyssem kicsinyes méregkeveréseket és igazságtalanságokat engedjen meg azok között, akik állítólag a probléma megoldása felé vezető utat megmutatni képesek.

Éljen a forradalom! Le a gonoszsággal és a lönkséggal! Előre a testvériség és felszabadulás felé.

Öné, az igazságért

Ward H. Mills.

Egy jámbor, istenfélő baptista állított fel a S. P. Marylandban kormányzójelöltként. A nevezes Ira Culp. A marylandi baptisták évi összejövetelének küldöttjévé is megválasztott, de megtagadta tőle, az üljösögot, mert kormányzóvá választatva, abba a helyzetbe juthatna, hogy a miliciát kirendeli és ezzel a baptisták tanait, melyek szerint tilos minden ellenállás, megsértene. Azt is felhozták ellene, hogy az esetre, ha kormányzó lenne, halálos ítéleteket kellene aláírnia. A helyett, hogy ez okokat, mint jó baptista, számba vette volna, Culp Ira ur nagy lármát csapott és nagy beszédet tartott a szocialista felfogások egybehangzásáról a keresztény etikával. Már az magában véve sem valami nagyon épületes látvány, ha oly emberek, kik szocialistáknak nevezik magukat, valamely egyházközség tagjaiként szerepelnek. de az épenséggel visszataszító, sőt egyenesen nevelteség ezt a jámbor szocialistát a pápánál is pápábbnak látni.

Mi fog még e mögöl a szocializmus mögül elékerülni?

AZ EAST CHICAGO SZOC. MUNKÁS SZERVEZET

november hó 3-án délután 3 órakor East Chicagóban, a SZÁZI-FÉLE HALLBAN, Chicago és Melvil Ave sarkán NÉPGYŰLÉST tart. Napirend: A. a munkásság helyzete. II. szervezkedés. III. saját

TÁRCA.

FIZETÉS NAPJA.

— A „Népakarat” eredeti tárcája. —

Irta Gaál Sándor.

Hideg téli este volt. Az ébresztő óra tizenkettőt mutatott s még mindig nem jön Bárányosi, pedig milyen türelmetlenül várja az aszszony férjét. Nem tudja, hol késheket. Nem szokott ő olyan pontatlan lenni, minden este nyolc órakor jön meg, tovább csak akkor marad el, ha a gyárvezető tiszteletére valamelyik korszakba vetődnek, vagy ha idő után dolgoznak, de ma ez egyik sem történt, mert a vezető tizennégy napi szabadságot kért, azt tölti, helyét pedig egy régi munkás foglalta el, a ki nem nagy barátságban van Bárányosi Pállal. Tulmunkát sem igen dolgozhatnak fizetés napján, pláne az új emberek, Pali meg új ember, nyolc heti munkanélküliség után csak első hete, hogy dolgozik, ma kapja az első fizetést; csak már itt volna, hisz ott csak minden kellene. Egy ágyon, asztalon, meg néhány pléh-edényen kívül semmijük sincs; ha egyebet nélkülözhetnek is valahogy, de egy kályha ugye kell, mint egy falat kenyér, mert ha még soká a nélkül lesznek, megveszi az isten hidege azt a szegény kis poronytot, a ki, ugy látszik, csak szenvedésre jött e világra. Az ilyen siró portéka csak nyűg, és néha mégis hasznos; hiszen a házmester he sem engedte volna szegény, rongyos kinezűs szűlőt, ha meg nem sajnálta volna ezt a kis teremest, ennek köszönhetik, hogy megkapták a bérház ötödik emeletének legvégén lévő sötét, piszkos, szoba és konyhából álló lakást, a mit másnak kiadni nem bírtak a ha sikerült is, egy hónapnál tovább senki sem lakott benne. Bárányosiknak azonban be kellett érniük ezzel is, mert nagyon nyomorúságos helyzetben voltak. Alig jutott a mindennapi száraz kenyérre. Mindenké, a mire csak valamit kaphattak, a zalogházba került; boldogult edesanyjának karkötőjét, egyetlen, legkedvesebb emléket tartta be legutójára, abból tegődtek egyik napról a másikra. Jegygyűrűk, zsebóra, fali óra, féhéremű, a mi kevés volt, szintén mind-mind, a többi ruhákkal együtt a zalogházba került. Nemely zalogcédula régen lejárt már, a többit eladták: a kenyér minden legszükségesebb. Ott ült az any, meg gondokba merülve, az egy végén, szeméi nyugtalanul az ajtó kilincsén, majd a karján alvó gyermekét jarták, egy elnyűtt leánykori szoknyája darabjával takargatta didergő testecskéjét, ő maga pedig a nyugtalanság s álmatlanságtól eleséigzava, szundikálni kezdett, de egyre fel-feljött a nyikorgó ajtó hallatára s ki-kiszaladt reményteljes szívvel, de az idegen hangok hallatára újra csak visszament a szobába. A lámpa homályosan égett; fogytán volt már a petróleum benne.

Az óra háromnegyed kettőre járt s még mindig nem jön... mindenre gondolt szegény aszszony, csak jőra nem. Betakarta a kicsikét meg egy kendőbe, elfújta a lámpát, bezárta az ódon lakást s óvatos léptekkel jött a lépcsőn lefelé.

A házmester hiába nyugtatta, marasztalta, legalább reggelig, ő csak elindult férje keresésére. Rossz sejtelmektől gyötörve jart fel s alá, míg eljutott a kerületi kapitányságra, a hol meg is tudott annyit, hogy egy 35 évesnek lát-szó munkást elűtött báró Somfalvi Béla gépkocsija s önkivületi állapotban vitték a kórházba; személyazonossága ezideig nem volt megállapítható, de ha magához tér, telefon utján megtudható, vagy pedig reggel 9 órakor meggyőződhetik személyesen is kiletéről. A szomorú hír hallatára gyermekével ölelben ki-mondhatatlan aggodalommal sietett-utcaról ut-cára, míg elérte a kórházat. Virradni kezdett, mindjobbán világosodott, a tejes és élelmiszere-kocsik sűrűsége, a villamosok mind élenke-bbe való csöngetése zajosá tettek az utcákat. Odaért. A kórházi irodaszoba beengedte az iroda helyiségébe, de felmenni 9 óráig nem szabad, mert tiltja a kórházi szabály. Annyit mégis elült, hogy a szerencsétlen nincs eszméletnél; de a nála talált munkakönyv szerint Bárányosi Pálnak hívják, foglalkozására nézve asztalos segéd, tegnap estig a Sch... gyárban dolgozott, azt bizonyítja egy ugyancsak nála talált 15 korona 30 fillért tartalmazó boríték.

Ezek hallatára görcsös zokogásba tört ki, ri-mánkodva kérte a szolgát, hogy engedje fel szerencsétlen férjéhez, mert kétségtelen im-már, hogy a haldokló az ő férje.

A szolgál ridegen csak a szabályhoz ragaszkodott s nem engedte.

A kínos várakozás közben gyermeke is fel-ébredt; sirni kezdett s sirt-sirt, míg az éhség-től és fáradtságtól újra elaludt.

Odafent a magához tért áldozatot ezalatt két orvos és egy rendőrfogalmazó vallatta s a következőket tudták meg:

„Csengeri Jánosnak hívnak, napászmás va-gyok, három hónapja nem dolgozom, ha gyermekeknél vagyok az apja, a nyomorúság vitt arra, a mit elkövettem.”

— Hol, mit követett el? — kérdezte a fogal-mazó.

— Csálodom otthon éheztek s én kiálltam teg-nap este a gyár elé, tudtam, hogy fizetés van és egy hat óráig bent maradt munkást kisé-

meltem. Megvartam s mikor közelebb ért hoz-zám, egy vasdarabbal leütöttem; ő leesett, mi-re én elvettem tőle egy könyvecskét s egy né-hány koronát, nem is tudom, mennyi lehetett.

— Hányat ütött rá?

— Hármát, — volt a válasz.

— Mindjárt meghalt? — kérdezték.

— Azt nem tudom, — mondotta, — mert en-gem üzőbe vettek. Menekülni akartam, ugy kerültem egy automobil elé, a mely elűtött; a mi azután történt, arra nem emlékszem.

Ez volt az utolsó szava, egy félóra rá meg-halt.

Alig hagyta el a szobát a két orvos és a fo-galmazó, Bárányosiné odarohant egyenesen a zoldfüggönyös ágyhoz, a melyben Csengeri fe-küdt s annak hullájához telepedve, félőrülten ölelte-csókolta.

— Megölték! — kiáltotta elszorult hangon.

— Elvették tőlem s ettől a kis angyaltól!

A betegek a szokatlan jelenetre szinte meg-kövesedtek rémületükben, többen felcsodáva, kiszaladtak e fájdalmas hangok hallatára.

— Megörült szegény, — mondogatták.

Az ápolókat, kik meg akarták fogni, dühösen taszította el magától, majd a nyitott ablakon járt zavaros tekintete. Egy pillanatra csend ál-lott be. Odaérintette a kis gyermek ajkát a halott eltorzított arcához, aztán maga is egy-néhányszor megcsókolta a kicsikét, magához ölelte és gyors ugrással lent volt a kövezeten.

A kórház kapuja előtt megállt egy hulla-kocsi, abban feküdt Bárányosi Pál, a Csengeri által meggyilkolt áldozat.

Hétfőn reggel minden utcasarkon kiabáltak az újságáros gyerekek: „Tessék! Csak egy krajcár a friss újság! Elűtötte az automobil! A kórház ablakából kiugrott örült asszony! A meggyilkolt munkás! A kivándorlási ügynö-kök garázdálkodása, stb., csak egy krajcár!”

EGYLETI HIREK.

A New Yorki I. Oszt. november hó 2-án (szombat, este 8 órakor) 133 Ave D alatt tartja ülést. Elvtársak! Jelen havi üléskönyvön oly fontos tárgyak kerülnek napirendre, a melyek elkerülhet-lenné teszik az összesség jelenlétét.

Goldberger,

A XXIX. sz. szerv. havi jelentése.

Október 13-án tartott negyedéves ülésén az osz-tály a következő új tisztségelöket választotta: Tit-kár: Szabó Orbán, Baltimore street 415; jegyző: Lakatos József; taglétszámunk 14, vagyis az utóbbi időben csökkentek a tagok száma.

A gyűlési helyiségünket szeptember hó 1-től kezdve külön magánhelyiségbe tettük át: Baltimore st. 389 szám alá, a miből kitűnik, hogy csekély szá-munk dacára is haladunk.

Az utóbbi két hónapban ugyiszóvaln egész pénz-tári állományunkat a szervezeti helyiség berende-zésére költöttük.

Ezentul a szervezet havi ülését minden hónap 3-ik vasárnapján tartja.

Szeptember 21-én tartott kedélyes esténk szépen sikerült. Tiszta jövedelem 7 dollár 45 cent, mely ösz-sze a szervezet javára fordítottam. Borton Ferenc elvtárs 1 dollárt felülfizetett a mulatságon.

Szabó Orbán,

A San Franciscoi Szoc. Munk. Szerv. november hó 17-én szindarabbal egybekötve nagy bált rendez a „Golden Gate Hall”-ban, 2137 Sutter st. Színre kerül először a „Gyimesi vadírág” népszimű Géci Istvántól.

A New Yorki Szoc. Munkás Szervezet II-ik oszt. november hó 2-án (szombaton) este 8 órakor színeli-gésben. 404 E. 6th St. tartja rendezésű ülést, melyre kérem a tagok pontos megjelenését.

A II. oszt. titkára.

A St. Louisi Marx Károly Munkás Önképző egylet november hó 27-én (szombati) este 8 órakor színeli-gésben egybekötve nagy Katalin bált rendez a Con-cordia Club Hall termében. Színre kerül a Gyári lányok. Kezdeté pontban 8 órakor. Beléptidj 25 cent.

FIGYELEM ST. LOUISI ELVTÁRSAK! A St. Louisi S. L. P. német osztálya 1907. nov. 9-én (szombat este) a Concordia Club Hallban (1441 Choteau Avenue) ünnepi beszéd, komoly és vig előadással, dalárdánkkal közreműködésével nagy táncmulatságot rendez, melyre a St. Louis és vidé-ke elvtársait és munkástársait tisztelettel meg-hív a rendezőség. Kezdeté este 8 órakor. Beléptidj 25 cent.

FIGYELEM! A Munkás Betegsegélyző Szövetség I. osztálya (New York, N. Y.) 1907. évi november hó 9-én nagyszabású KEDELYES ESTÉLYT RENDEZ a Kossuth H. aliban, 523 E. 6th St Beléptidj ruháttárral együtt 15 cent.

AZ ELIZABETHI SZERVEZETT MUNKÁSOK (A M. Sz. M. Sz. V. osztály) által 1907. november 4-én, (Election Day előesté-lyén) a Quins Hall-ban, 246 Elizabeth Ave., rendezendő táncmulatsá-gal és színelőadással egybekötött nagy Őszi Mulatságára. Színre kerül: A TAKACSKOK, dráma 5 felvonásban. Kezdeté este 8 órakor. Vége reggel. Belépti díj 25c. Ruhátár 15c.

AZ S. L. P. JELCÉLTJEI A NEW YORKI KERÜLETBEN. A „Court of General Sessions” (esküdtészi) bi-rákként jelöltettek: Frederick A. Olpp, Joseph P. Johnson, Sigmund Moskowitz. Justice of the Supreme Court (a felsőbb bíróság): Frank Bohm, Sheriffnek, John J. Leahy. A City Court színe: Charles Chast, Matthew Lechner.

REGÉNY.

A Pénz.

Irta Zola Emil.

(Folytatás.)

Ez időben a hercegné hallatlan fényt üzött, ünnepeivel elkápráztatta egész Páris és oly pompát fejtett ki, melyre a Tuillériák állítólag irigyek voltak. A herceg halála után való na-pon, kit szívzélhűdés ölt meg, a Saint-Lazare utcai palota hirtelen és teljesen elcsendesült. Ablakok és ajtók zárva maradtak és villám-gyorsasággal terjedt el a hír, hogy a hercegné elhagyta a földszintet és első emeletet és reme-teként vonult vissza a második emeletre, három kis szobába, a hová csak annyjának egy régi ko-mornáját, a vén Zsófit vitte fel magával. Mikor ismét az emberek közé jött, egyszerű, fekete gyapotruhát viselt s fejét fekete csipkekendő fedte. Csak harminc éves volt s azóta csak a jölkü adakozás nagyszerű műveinek élt.

Öt év óta élt most özvegyen a elmondásnak. Ezentul már csak bankárnak vélte magát, ki-nél a szegények háromszáz milliót tettek le, hogy ő ezt a pénzt javukra és a legnagyobb ha-zonnal forgassa.

Legkedvesebb műve, mely most egész szívét igénybe vette, a „Munkás menhely” volt, mely-nek a javító intézeteket kellett pótolnia, és melyben háromszáz gyermeket, százötven fiút és százötven lányt, kiket Páris utcáin szedtek fel, szeretetteljes ápolásban részesítettek és va-lami mesterségre tanítván őket, jó emberekké neveltek.

Ezek és más jöttek, öt év alatt közel száz milliót emésztettek fel.

Épen a munkásmenhely alapításánál ismer-kedett meg Saccard Orviedo hercegnével. Volt egy kertje, melyet a hercegnének az épület ré-zéré meg kellett vennie és megnyerte a her-cegnét előkelő modorával, melylyel az üzletnél viselkedett. Mjűtan az építési vállalkozókkal nehézségek merültek fel, a hercegné meg egy-szer beszélni kívánt vele. Saccardot nagyon érdekelte a terv, melyet a grófné az építés előtt kifejtett s éppen a rendkívüli fényűzés volt az, melylyel az épület berendezettni akarta.

Ha az építész kifogásolta e teljesen szükségtelen pompát és a költségeket emlegette, a her-cegné egyetlen szóval elhallgattatta. Ekkor Saccard felvilágosította őt és arra kérte, hogy engedje át neki a zürzávaros számlákat; átte-kintést végezt. Ezt minden mellékgondolat nél-kül tette, tisztán csak abból a kedvtelésből, hogy a milliók forgását szabályozza. Felá-doztja idejét, pénzét, és soha sem bizonyult oly lelkiismeretesnek, mint most. A „Munkásmen-hely”-ben csak őt ismerték, mert a hercegné nem ment el sehova. Ő szobáskájában maradt, mint a jó, láthatatlan istennő. De Saccardot tisztelték, becsülték, és elhalmozták azzal a hálaával, melyet a hercegné megvetni látszott. Saccard azóta valami tervvel foglalkozott,

mely vágygyá fejlődött benne, a mióta az Orviedo palotába költözött bérlőnek. Miért ne szentelne magát teljesen a hercegné jötekony müvei igazgatásának?

Még kétszáz millió maradt: mily óriási mü-veket lehetne még e pénzzel megteremteni, mily csodákat lehetne a földből elővarázsolni! Aztán általa e milliók gyümölcsözének is; megkészsereződnek, meghároszorozódnak, egy egész világot fog általuk megnyerhetni.

Egy hónapig ügyesen dolgozott, pompás ter-veket szőtt és azt hitte, hogy nélkülözhetet-lenné válna. És egy szép napon aztán előállt indítványával és kifejtette nagy tervét. Való-ságos társas szerződést ajánlott a hercegnének. A hercegné figyelmesen hallgatta és sárgás ar-cának egyetlen izma sem rándult meg. A hatá-rozatot másnapra halasztotta és akkor aztán tagadólág felelt, de azért azt mondta Saccard-nak, hogy boldog lesz, ha tanácsadójaul fogja bírhatni és hogy jóakarátát kimutathassa, meg-kérte, foglalozzék továbbra is az új gyermek-menhelylél, melynek tényleges vezetője ed-digél is ő volt.

Saccard egy egész hétig bánatos volt, hogy ábrándjai hajótörést szenvedtek. Midőn tervét a hercegné ellenkezése feldulta, ugy érezte, hogy visszavetették a legelkeseredettebb harc-ba. Egyidejűleg gyűlölete és bosszúvágya is megújult Gundermann ellen. A hányszor le-győzött, mindig az a chimera kísértett agyá-ban, hogy Gundermann leverje. Ép most újabban is ellenállhatatlanul vonzza őt a töz-se; agyában huszféle homályos terv kering és oly lázban él, hogy nem képes határozni mind-ama napig, a mikor egy végtelen nagy gondo-lat kiválik a többiek zürzavarából és aztán ha-talmába keríti egész volóját.

A mióta az Orviedo palotában lakott, Sac-card időnkint látta Hamelin mérnök nővérét, ki második emelet kis lakását bírta. Remek nő-vésű nő volt az a Karolin asszony, mint őt bi-zalmasan nevezték. Olyan volt, mint egy mo-solygó nagymama, a ki mindenkit elbájol.

A nálánál sokkal kisebb Saccard alig elfoijt-ható vágygyal nézett az egészséges asszony-est után.

Lassankint mindent megtudott a Hamelin család történetéből. Karolin és György egy montpellieri orvos gyermekei voltak, ki nagy tudós, buggó katolikus volt, de vagyontalanul halt meg. A leány akkoriban tizennyolc, a fiu tizennyolc éves volt; a röviddei azelőtt a mü-egyetemre került fiut Karolin is követte Páris-ba, a hol nevelőnői állást foglalt el. Ő dugdosta zsebeibe az őt frankosokat és ő látta el zse-bpénzzel a két év alatt. Később, a mikor rossz viszágja miatt kis ideig állás nélkül maradt, ismét Karolin bátorította. Istenítették egy-mást és arról ábrándoztak, hogy soha el nem válnak. Nemsokára azonban váratlan házás-ság kínálkozott; a fiatal leány, kedvességével és józan eszével, egy milliomos sörfőzőt hódí-tott meg, abban a házban, a hol nevelőnő volt. György azt kívánta, hogy ne ellenkezzék. Ké-sőbb keservesen meg kellett ezt bálnia, mert

Karolin több évi házasság után kénytelen volt válópört indítani, nehogy agyonüsse őt a férje, ki iszákos volt és féltékenységi rohamában kés-el üldözte. Akkoriban huszonhat éves volt és újra teljesen vagyontalan, mert megmaradt a mellett, hogy a férfitől, kit ellagytól, nem fogadott el tartásdíjat.

De bátyja végre, hosszas keresés után, meg-felelő foglalkozást talált. Ép a suez-i csatorna tanulmányozásával megbízott társasággal ké-szült Egyiptomba utazni, a hová nővérét is magával vihette. Ez Alexandriában helyezke-dett el és ismét leckeórákat adott, mialatt bátyja az országban bolyongott. Az 1859-ik évig Egyiptomban maradtak és Port Said part-ján még tanúi lehetnek az ásatások megkezdé-sének. Alig 150 munkás dolgozott, kik a ho-mioksivatagban valóságos elvezettek és néhány i-rőnök vezetésé alatt állottak. Majd Syriá-ra küldetvén, hogy az élelmezést biztosítsa, Hamelin összevezett főlebbvalójával, ott ma-jos ipu joi tmezoq egnioq apuioqy apu ipu joi tanítvány várta érkezését és egy francia tár-sasággal újabb vállalatra adta magát, a mely utat készített Beirutból Damas-kusba, mely az első és egyetlen össze-köttetés volt a Libanon szakadéka kö-zött. Újabb három évet töltött el ott, az utolsó építés befejezéséig; Hamelin egy alka-lommal két hónapig is elmaradt, a mikor a Tauruson keresztül Konstantinápolyba uta-zott; Karolina a mennyire lehetett utána ment és töle telhetőleg részt vett ama tervek meg-valósításában, melyeket a régi országban ke-resztül való utaztában szőtt. A gondolatok és tervek egész tömege gyűlt össze tárcájában. Azért érezte parancsoló szükségét annak, hogy visszatérjen Franciaországba, hogy tervét tényleg megvalósítsa, részvénytársaságokat alapítson és tőkét gyűjthessen. A keleten való kikötés évi tartózkodás után a testvérek hazafelé indultak. Egyiptomon keresztül mentek, hol a suez-i csatorna munkálatait lelkesedve nézték; négy év alatt a Port-Said homokbu-ckáiból város lett, az emberi hangyák megsza-rodottak és teljesen feltárták a földet. Páris-ban azonban kemény sors várta Hamelint. Tizenöt hónapig járt-kelt terveivel, melyeket senkivel sem közölhetett, mert tulszerény és szükséges volt. Most az Orviedo palota más-odik emeletén 1200 frankért bérelt őt szo-bából álló kis lakásban élt és sokkal távolab-b volt az eredménytől, mint a mikor még az ázsiai hegyeken és völgyekben barangolt. A testvérek megtakarított pénzeszkéje fogytán volt, ugy, hogy mindketten fenyegető szükség előtt állottak.

Saccardot leginkább Karolina asszony ioko-zódó szomorúsága érdekelte, a kinek kedélyére bátyja sűrűsége sötét árnyat vetett.

Egy reggel Karolina asszonyt egyedül ta-lálta egy kis asztal mellett, mely neki íróasz-talul szolgált. Nagyon szomorú volt, kezei té-lenül heverték a papírokon.

(Folyt. köv.)

CÉLOK ÉS ESZKÖZÖK.

A SZOCIALISTA TAKTIKARÓL.

A termelési eszközök fölötti magántulajdon megszüntetése, mint cél érdekében alkalmazott eszköznek, a gazdasági és politikai osztály-harcnak céltudatos intézése a szocialista taktika műve.

Semmiféle akció sem lehet eredményes kimenetelű, ha az az öt-letszerű kapkodás jegyében folyik s nem számol a külső körülmé-nyekkel, főleg a gazdasági körülményekkel. Minden taktikának el-vekre kell támaszkodnia, elveket kell kifejezésre juttatnia, melyek a taktikának alapul szolgálnak és azt indokolják.

Nagyon természetes emnélfogva, hogy egy valóban szocialista taktika nem lehet ellentmondásban a szocializmus elveivel, nem füg-gesztheti fel még ideiglenesen sem az osztályharc-alapot és nem hagy-hatja figyelmen kívül a történelmi materializmus követelményeit, vagy más szóval, a szocialisztikus cselekvésnek összhangban kell lennie a szocialisztikus gondolkodással. De valamint a szocialisztikus gondolkodáshoz vezető út és annak tömeges elterjesztése irányuló törekvés öriási küzdelemmel jár, ugy ezen akadályok leküzdése után is még ott találjuk az újabb nehézséget: az egységes szocialisztikus cselekvés akadályaival, az ugyanazon elveket vallók ellentétes taktikai fel fogásai miatt.

A munkásosztály, melyre a szocialista elvek megvalósításának hivatása vár, a legnagyobb erőmegfeszítést juthat csak el a szocia-lisztikus gondolkodáshoz, a polgári társadalom minden intézménye: gazdasági és politikai viszonyai, iskolái, sajtója, papjai és katonái, közhatalmának és társadalmi intézményei mind-mind azon vannak, hogy az osztályharc tudatos választ megakadályozzák s magát az osztályküzdelmet feltartóztassák.

Amde ha a szocialisztikus gondolkodástól félti oly nagyon a tö-megeket a polgári társadalom, ugy kétszeresen félti a forradalmi szoc-ialisztikus tevékenységtől, a proletáriátus gazdasági szervezkedésé-től és munkáspolitikájától.

A szocialisztikus tevékenységnek azonban nemesak ezek az aka-dályai vannak, hanem az a körülmény is, hogy a munkásosztály fel-világosodott és öntudatos tagjai, a kik a célok tekintetében teljesen egyetértenek, a kik a kollektív társadalomért harcolnak, az ehhez ve-zető eszközök tekintetében, a taktika tekintetében eltérő utakon jár-nak s így a célokban egyértelmű munkástársak, a helyzetüket, prole-tár voltak, az ezt előidéző okokat s abból kivezeto osztályharcot fel-ismert munkások ismét szétválnak a taktika kérdéseiben, az eszközök és azok alkalmazása tekintetében.

Ha az eszközök tekintetében más a fel fogásunk, ha a taktikára vonatkozólag mások a szempontjaink, mint az elvekkel és a célokkal

szemben, akkor nagy nehézségek előtt állunk. A ki a taktika terén mellőzendőnek tartja a történelmi materializmus követelményeit és az osztályharc szabályait, az nem segíthet hathatósan a cél elérésében sem, bármily tisztán lássa is valaki ezt a célt.

Ha az osztályharcnak nem az volna a rendeltetése, hogy mind-nennapi magatartásunkat, a munkás-osztálypolitikát s egy munkás-pártban szervezett proletáriátus által szükségképpen követendő takti-kát határozzon meg, ugy az igazán csak szürke elmelet volna. Ellen-kezőleg minden nap, minden pillanatban cselekvéseink zsmórnérteke kell, hogy legyen. Nem azért ismerjük el az osztályharcot, hogy azt felismerve és hirdetvén, sutba dobjuk, hanem ránk nézve azt a ta-lajt képezi, a melyre állunk, a melynek alapján szervezkedünk s a melynek szemüvegén mindent megállapítunk és megítélünk.

Ez pedig igen határozott kötelezettségeket ró a szocializmus ka-tonáira: az osztályharc kizárja az osztályok egymás közötti érintke-zését, — mondotta Guesde egyik beszédében — nem akarunk e téren zalkudozni és ha ti, munkások, gyárak és műhelyek rabslóit, ti prole-tárokt, kikre egy nagy, talán a legnagyobb feladat megoldása vár mindazon feladatok között, melyek valaha egy osztályt rárláltak, ha alkudoztok, nemesak rossz üzletet köttök, hanem a megváltás azon reményét is leromboljátok, mely a munkáskiválgozt ma fentartja. A mi ma a szocialista mozgalom erejét és ellenállhatatlan voltát megadja, ez az összes szervezett munkások egysége és egyöntetűsége, kik a legkülönbözőbb kormányformák között ugyanazt a nagy célt ugyan-azon eszköz útján megvalósítani: a tökéletes osztály gazdasági kisa-játítását a politikai kisa-játítás útján. Ez az azonos gazdasági feltételekből folyó egység mindörökké felbolmanék, ha a munkások a helyett, hogy egyedül saját erejükben bíznának, a proletár mozgalmat az ellenséges osztály egyik vagy másik töredékének rendelék alá, mely a munká-sokkal való egyesülést csak ugy okból keresheti, hogy bennün-ket az osztályharc teréről, a mi tulajdonképpeni és szükségszerű harc-terünkről leszorítson.

„A társadalmi forradalom — ugymond Guesde — mely szemeknk előtt lebeg, csak abban a mértékben lehetséges, a mely mértékben hu-vek maradunk önmagunkhoz, mint osztály az osztály ellen, a mely ellentétes osztálynak saját ellentéteitől nem szerünk tudomást.

A gazdasági verseny, mely az ő termelésüknek alaptvörvénye és az ő politikai ellentéteik teszik lehetővé a burzsoázianak gyalázatos ekzisztenciája fentartását. Ha a tökéletes osztály csak egyetlenegy poli-tikai pártot képezne, ugy a proletáriátussal való küzdelemben szenvedett első vereségben végképp megsemmisíthetnők. De oly módon osztottak meg demokratikus és republikánus, klerikális és szabadelvű burzsoázivá, hogy egy-egy legyőzött rész mindennep helyettesíthető ugyanazon ellenséges osztály egy másik része által.”

A proletáriátus csak akkor érheti el célját, ha miként céljaian eszközeiben is egységes utakat fog követni.

